

Т.М. Головко, д-р техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ СВІТОВИХ РОДОВИЩ ТА РИНКУ ДОРОГОЦІННОГО КАМІННЯ

Ресурси дорогоцінного каміння розосереджені по багатьох країнах світу, а загальна кількість відомих родовищ і груп родовищ обчислюється тисячами. Велику роль відіграють лише близько 100 родовищ, приблизно порівну розподілені по країнах Африки, Азії і республіках колишнього СРСР, дещо менша їх частина розташована в Австралії, Північній і Південній Америці.

Видобуток дорогоцінного каміння сьогодні ведеться в так званих «країнах третього світу». Скуповується каміння фактично за безцінь, після чого надходить на ювелірні ринки світу з надмірно завищеними цінами, що призводить до нерівномірного розподілу прибутків від кінцевої реалізації дорогоцінного каміння в ряді «багатих країн світу» і штучно підтримуючою дуже високою ціною на них. Мабуть, винятком є дорогий видобуток алмазів з покладів, що вимагає високих витрат і сучасних технологій.

Треба відзначити, що цілеспрямованого пошуку і геологічної розвідки родовищ дорогоцінних каменів фактично не існує: багато родовищ або відомі з давніх часів, або відкриваються випадково (при пошуку інших корисних копалин, під час наукових експедицій, що не пов'язані з видобутком каміння, тощо) або добуваються попутно. З цим кількісні характеристики їх запасів, як правило, відсутні, і це є однією з причин нестабільності світового ринку, особливо дорогоцінних каменів високої якості.

Розвинені країни, такі як Австралія, Бразилія, Таїланд, зазвичай концентрують свою увагу на декількох видах каменів, промислова розробка родовищ яких дозволяє стабільно займати провідні позиції на світовому ринку. Бразилія забезпечує переважну частину світового видобутку гірського кришталю, топазів і аметистів; ПАР – тигрового ока і алмазів та ін. У Колумбії, Бразилії, ПАР, Індії, Замбії і Зімбабве знаходяться основні родовища смарагдів. Крім того, на ринок успішно виходять Пакистан, Нігерія, Мозамбік, Казахстан, Таджикистан і Афганістан. Кращі зразки смарагду часто цінуються вище алмазів. Рубіни в невеликих кількостях (переважно невисокої якості) видобуваються в Казахстані, Узбекистані, Таїланді, Кенії і на Мадагаскарі. В Ірані розташовані найкрупніші родовища бірюзи. Благородна шпінель видобувають переважно на Мадагаскарі та Шрі-Ланці. Важливі родовища сапфірів знаходиться в Австралії, Індії, Шрі-Ланці, Китаї, країнах Південно-Східної Азії. На південному сході Австралії – Новому Південному Уельсі, на північному сході Австралії – Квінсленді знаходяться унікальні родовища благородного опалу.

Найбільше родовище – це Кубер-Педі. На родовищі Лайтнінг-Рідж видобувають найзнаменитіші чорні опали. Майже 90% поставок цього благородного опалу на світовий ринок доводиться на Австралію. Основні родовища турмаліну: Мозамбик, Афганістан, Мадагаскар Бразилія, США (штат Каліфорнія) і Казахстан.

Зараз спостерігається збільшення попиту на ювелірну продукцію, причому на товари класу преміум – на прикраси з камінням першої групи (діаманти, сапфіри, рубіни, смарагди). На думку експертів, щорічний приріст обсягу продажів ювелірних прикрас становить приблизно 13%. Настільки швидке зростання продажів багато хто схильний пояснювати нестабільністю основних валют і прагненням людей зберегти заощадження в золотих ювелірних прикрасах. Багато, набуваючи золоті кільця, сережки, браслети та інші вироби, вважають це відмінним капіталовкладенням.

Реалізація ювелірних прикрас зосереджена на восьми основних ринках світу, на яких припадає приблизно 75% обсягу продажів, ці ринки становлять: США, Китай, Індія, Італія, Великобританія, Японія, Туреччина, Близький Схід. За рейтингом реалізації ювелірних прикрас продовжує лідувати США, далі Китай і Індія.

На виробництво ювелірних прикрас витрачається приблизно 85% від загального обсягу видобутого золота. Якщо розглядати виготовлення ювелірних виробів за сегментами, то найбільший сегмент представляють ювелірні прикраси з діамантами, який займає 45% ювелірного ринку світу, це приблизно 80 мільярдів доларів. Далі на другому місці стоїть виробництво ювелірних прикрас із золота, їх частка складає 43,5%. Щорічний приріст виробництва становить 5,7%. Світовий ринок ювелірних прикрас, за прогнозами експертів, буде розвиватися і далі – зростати на 4–5% з кожним роком, і в найближчі 5 років обсяг продажів досягне 250 мільярдів доларів. Також очікується, що Китай і Індія через 2–3 роки утворять великий ринок з більш 30% обсягом продажів світового ринку. Близький Схід охопить 10% від усіх світових продажів ювелірних прикрас, основне виробництво ювелірних виробів переміститься в ті країни, де витрати будуть мінімальні. Також очікується прискорення темпів виробництва і розширення асортименту прикрас.

Серед факторів, що стримують розвиток ринку ювелірних виробів України, – відсутність нормативної бази стандартів якісно-колірних характеристик дорогоцінних каменів і обов'язкових вимог до якості ювелірних виробів. Таким чином, проблематика розвитку ринку ювелірних виробів вимагає реорганізації всієї системи державного регулювання і контролю за обігом дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, функціонування якого має суттєвий вплив на окремі ринки і сектори економіки та структуру національної економіки в цілому.